

Cypern er medlem af EU, selvom Tyrkiet har besat en tredjedel af øen.

Måske skal den samme løsning findes i Ukraine?



KRONIK
Frans Ørsted Andersen

Der er visse fælles træk mellem den nuværende krig i Ukraine og den langvarige konflikt på Cypern. Sidstnævnte blev efter den blodige krig i 1974 langsomt løst, blandt andet takket være den årtier lange, seje danske indsats på øen, hvor der blev lagt låg på krig og uro.

Danmark leverede i en næsten 30-årig periode et væsentligt bidrag til først at fredeliggøre og senere stabilisere situationen på øen.

Det hele resulterede i, at det ultimative mål kunne nås allerede i 2004, hvor Cypern indtrådte som fuldgyldigt medlem af EU, kun godt 40 år efter selvstændigheden og præcis 30 år efter den blodige krig på øen i 1974.

Medlemskabet blev en kendsgerning på trods af den uafklarede situation på øen, hvor den nordlige del af Cypern fortsat her i 2022 er besat af Tyrkiet. En besættelse som ikke er anerkendt af det internationale samfund. Måske kunne krigen i Ukraine engang finde en slags »cypriotisk« løsnings, hvor hovedparten af landet bliver medlem af EU, samtidig med at den østlige del af landet fortsat er underlagt en slags besættelse af Rusland. Lad os se på, hvordan det kunne lade sig gøre for Cypern.

Fredsbevarende styrker

I 1960 blev Cypern en selvstændig stat, men først efter en dramatisk uafhængighedskrig mod Storbritannien. Næppe var selvstændigheden opnået, før der udbrød borgerkrigs-lignende tilstande mellem øens tyrkiske og græske befolkningsgrupper.

I baggrunden rumsterede de to »moderlande« Grækenland og Tyrkiet. Frygten var dengang, at det hele kunne risikere at eskalere til en større krig i det østlige Middelhav eller ligefrem til en Tredje

Verdenskrig mellem øst og vest. Men allerede i 1963 lykkedes det i FN at blive enige om oprettelsen af en international fredsbevarende styrke på øen for at skille de stridende parter. Året efter gik det succesrige, årtier lange danske engagement på Cypern i gang.

Det skete i samarbejde med britiske, canadiske, finske, svenske og østrigske soldater i FN-styrken UNFICYP (United Nations Forces in Cyprus, red.). Senere kom slovenske og argentinske styrker til.

Unficyps opgave var at overvåge våbenstilstandslinjen, markere og rydde minefelter og forhindre kampe i at blusse op. Desuden hjalp den internationale styrke cyprioterne på begge sider med løsningen af mange lavpraktiske opgaver i forhold til for eksempel transport, sundhed og landbrug, således at hverdagen kunne fungere for lokalbefolkningen. Det lykkedes i høj grad, selv om det var møjsommeligt.

Mange af de udsendte danske soldater havde en håndværkerbaggrund, og måske finder vi her en lille del af forklaringen på succesen: Det ligger i håndværkeres dna at tænke pragmatisk og i konkrete løsninger på hverdagens problemer. Men de danske soldater arbejdede også godt sammen på tværs af rang og organisering.

Der var ikke langt fra kompagnichef til den menige soldat, og de fleste oplevede høje grader af autonomi i dagligdagen. Man havde - eller opfandt - værktøjet til udfordringerne ad hoc. Det er velkendt, at det danske kontingent, DANCON, havde en særlig evne til at løse de mange små, næsten daglige konflikter, der opstod langs våbenstilstandslinjen.

Tålmodigt, vedvarende, pragmatisk og troværdigt tog danskerne løbende kontakt til de stridende parter og fik løst problemerne. Der blev stille og roligt lagt låg på



“Tålmodigt, vedvarende, pragmatisk og troværdigt tog danskerne løbende kontakt til de stridende parter og fik løst problemerne. Der blev stille og roligt lagt låg på konflikten, så hverdagen for cyprioterne kunne fungere.”

Pandemihåndteringen i Danmark har været en katastrofe



KOMMENTAR
May-Britt Katstrup

Sammenlignet med Sverige har der ikke været relativt færre døde i Danmark end i vores naboland. Det skriver Christian Kanstrup Holm, virolog og lektor ph.d. ved Aarhus Universitet, og Morten Petersen, professor i biologi på Københavns Universitet, i deres kronik i Berlingske 8. juli.

Og i Sverige har man hverken lukket skoler eller haft andre drastiske nedlukninger.

Med de forudsætninger, vi har i Danmark, modsat flere andre lande, med et meget velfungerende sundhedsvæsen og, trods nuværende regering, stadig stor tillid til myndigheder og offentlige instanser, kunne og burde konsekvenserne af coronapandemien have været langt mindre både økonomisk, sundhedsmæssigt

og på det sociale og uddannelsesmæssige plan.

Alene den ulovlige minksag koster cirka 19 milliarder kroner bare i erstatning. Hertil kommer omkostninger til selve aflivningen plus fremtidige manglende indtægter. Og den har haft ufattelig store, menneskelige konsekvenser for mange familier. Ville man af med minkene af andre årsager, burde man have brugt andre argumenter og parlamentarisk fremgangsmåde.

Lukning af skoler har haft ekstremt store, faglige, sociale og økonomiske konsekvenser for mange unge. Ikke mindst for sårbare børnefamilier.

Lukning af erhvervslivet har både kostet Danmark som samfund og for mange erhvervsdrivende været en kæmpe økonomisk belastning, samtidig med at det har



»Måske kunne krigen i Ukraine engang finde en slags 'cypriotisk' løsning, hvor hovedparten af landet bliver medlem af EU,« skriver Frans Ørsted Andersen. Her ses FN fredsbevarende styrker patruljerer ved grænsen mellem den nordlige tredjedel af Cypern, som fortsat er besat af Tyrkiet og på den anden side det internationalt anerkendte Cypern. Foto: Roy Issa/AFP/Ritzau Scanpix

konflikten, så hverdagen for cyprioterne kunne fungere.

Situationen er fortsat den samme her i 2022. Den basale konflikt er fundamentalt den samme, men freden består. Hovedstaden Nicosia er fortsat, som Berlin før 1989, delt af en stærkt befæstet grænse, »den grønne linje«, der går lige lukt gennem byen. Men turister kan let krydse »den grønne linje« for eksempel på hovedgaden, Lidra Street.

Reelt er det dog kun den sydlige, græske del, der er et selvstændigt land og medlem af EU. Formelt er hele øen med i det europæiske fællesskab, men Tyrkiet har siden krigen 1974 holdt den nordlige tredjedel besat og udråbt den til en selvstændig stat. Det anerkendes dog ikke af nogen andre end Tyrkiet selv.

Alligevel fungerer tingene i hverdagen på begge sider af skillelinjen. Forbindelserne mellem øens to dele og befolkningsgrupper er langsomt blevet forbedret. Måske vil »tiden hele alle sår« således, at øens to parter og deres moderlande en skønne dag

kan finde en permanent løsning? Og måske kunne den inddæmning og afmontering af konflikten, som danskerne så heldigt medvirkede til i 30 år, inspirere til en lignende løsning i Ukraine, når tiden engang er moden til det?

Meget tyder på, at den danske indsats på Cypern var afgørende for missionens succes. Noget jeg også er i gang med at undersøge i mit forskningsprojekt, hvor jeg sætter fokus på de danske FN-soldaters oplevelser. De første svar på, hvorfor den danske indsats var en succes, vil blive præsenteret til november.

DANCON spillede en central og konstruktiv rolle i de afgørende år under og lige efter krigen 1974. Da var situationen skrøbelig, og det hele kunne have gået grueligt galt. Men de danske soldater bevarede fatningen midt i kaos og var med til at få situationen under kontrol.

Danske FN-soldater i skudlinjen

Stridighederne på Cypern kulminerede i sommeren 1974, hvor Tyrkiet invaderede øen an-

giveligt for at beskytte det tyrkisk-cypriotiske mindretal. Uheldigvis kom de danske soldater til at befinde sig lige i skudlinjen, da invasionen fandt sted.

DANCONS sektor i Lefka-området ved Morfoubugten blev skueplads for hårde kampe mellem de invaderende tyrkiske styrker og græsk-cyprioterne. Særlig farligt var det for de danskere, der gjorde tjeneste på isolerede observationsposter, »OPerne« i det svært tilgængelige, kuperede terræn.

De befandt sig pludselig midt i granat- og kugleregnerne derude på slagmarken. Men DANCON gjorde en stor indsats for at evakuere alle sine soldater fra observationsposterne. Mod, snusfornuft, offervilje, vedholdenhed og samarbejdsevne sikrede, at næsten alle kom uskadt væk fra kampzonen og ned til relativ sikkerhed i de danske lejre.

Opgaven var meget vanskelig, fordi de danske positioner og soldaternes udstyr ikke på dette tidspunkt var egnet til den nye farlige situation. For eksempel krævede krigen, at de danske soldater, deres køretø-

jer og bygninger blev tydeligt markeret med særlige FN-kendetegn. Det var før invasionen ikke nødvendigt, men nu var det pludselig et spørgsmål om liv og død at få for eksempel køretøjer malet hvide og hjelme blå. Men indtil det skete, kunne de stridende parter i kampens hede let tage fejl og tro, at DANCONs stillinger og soldater var fjendtlige.

Samtidig var de danske soldater ikke udrustet med skudsikre veste og pansrede køretøjer, der kunne beskytte dem mod ild fra håndvåben. En dansk soldat blev således alvorligt såret af skud i ryggen, da han 21. juli 1974 var på vej væk fra en observationspost. Takket være en dramatisk og nervepirrende indsats ledet af delingsfører, løjtnant Preben Korreborg, blev soldatens liv dog reddet. På trods af krigens rasen i området lykkedes det for Korreborg at nå frem til den sårede og give ham førstehjælp. Derefter fik løjtnanten fat i en ambulance og den ramte landsmand sendt videre op over bjergene og ned til det engelske militærhospital på øens fredeligere sydside.

I løbet af sensommeren 1974 ebbede kampene ud. Tyrkerne havde erobret nok terræn til, at de kunne retfærdiggøre invasion og tab. De gravede sig ned og fastholdt (til den dag i dag) en besættelse af en stor del af øen. Det første par år efter krigen var situationen på øen dog stadig meget anspændt.

På begge sider var der kræfter, der ønskede at forbedre egen position. Nogle tænkte ligefrem i »en gang for alle at smide fjenden ud af øen, inden han blev for stærk«. Der var masser af skudvekslinger og nervepirrende kriser i DANCONs sektor. Men de danske soldater vedblev med at løse udfordringerne på eksemplarisk vis.

Det ville de sikkert også kunne gøre i Ukraine.

Frans Ørsted Andersen er lektor og ph.d. på Aarhus Universitet. For tiden arbejder han blandt andet med et forskningsprojekt, der sætter fokus på de danske veteraners oplevelser og erfaringer fra Cyperrmissionen 1964-1992. Han har selv gjort tjeneste på øen.

været indgribende i vores alle sammens hverdag. Alt sammen i orden, hvis det havde været nødvendigt og havde reddet liv.

Det rene vanvid

Men Mette Frederiksen fortælling holder ikke vand. I stedet burde man erkende alle de fejl, man fra starten gjorde. Først testede man nærmest ikke, sidenhen brugte man mange milliarder kroner på antagelig, overflødig massetest. Alene i maj 2021 kostede det to milliarder kroner, og ifølge professorer og økonomer kostede Mette Frederiksen strategi over 100 milliarder kroner om året, men det var det »rene vanvid« og »penge lige ud ad vinduet. Det har ikke virket, og der er ingen evidens for, at det virker«.

Frontpersonale i ældreplejen og sund-

“
Lukning af skoler har haft ekstremt store, faglige, sociale og økonomiske konsekvenser for mange unge.

hedsvæsenet manglede katastrofalt værnemidler og tests, og man testede først de ældre sent i forløbet. Selvom de var de vigtigste at passe på.

Man havde ikke testkapacitet nok, fordi man sagde nej til private leverandører og nej til succesfuld test fra Sydkorea. Mens man i stedet brugte kostbar tid og penge på udvikling af egen statslig teknologi. Selv spildevandsprøver, som kunne have sparet oceaner af penge samt forebygget mange smittetilfælde, kom man meget sent i gang med, fordi man af ideologiske årsager ikke ville benytte kendte og prøvede teknologier fra private virksomheder - så pyt med befolkningen.

Alt dette samtidig med man prædikede samfundssind over for befolkningen og fremstod som den store frelser, skønt realite-

terne i virkeligheden var stik modsat. Sverige viser, at nedlukningerne blot har kostet penge, og ikke reddet liv. Formentlig har det tværtimod kostet liv som følge af medfølgende sociale og psykiske problemer plus udsættelse og aflysning af behandling af andre sygdomme. Sundhedsvæsenets indsats kan Mette Frederiksen heller ikke tage æren for. Den havde været mindst lige så god uden hende.

Summa summarum, Mette Frederiksen har ikke ledt os godt og sikkert gennem corona, sådan som hun desværre er lykkedes med at bilde mange danskere ind. Vores gode resultater i Danmark er ikke opnået i kraft af regeringens ledelse, men på trods af regeringens ledelse.

May-Britt Katstrup er fhv. MF (LA)